

Bijlage 9 Samenvatting Quick Scan

In 2005 is op verzoek van de Stuurgroep Waddenprovincies en het ministerie van LNV door Alterra een Quick Scan gedaan naar de effecten van de proef met nieuwe regelgeving voor het droogvallen. Doel van deze Quick Scan was na te gaan of het wenselijk en mogelijk is onderzoek te doen naar de effecten van het droogvallen op de natuurwaarden van de Waddenzee. Een modelmatige benadering is op zich redelijk snel uit te voeren en zal een indicatie kunnen geven. Een minimum variant van diepgaander onderzoek vereist naar schatting al 20 manmaand werk en is derhalve erg kostbaar. Besloten is het onderzoek niet uit te voeren.

Nota bene: Ten behoeve van de evaluatie van de proef lijkt de modelmatige benadering, ook gelet op de aard en hoedanigheid van de proef, vooralsnog (conform hetgeen in de werkgroep droogvallen is besproken) voldoende. Diepgaander onderzoek is in breder verband aan de orde in het kader van het Convenant Vaarrecreatie, het Beheer en Ontwikkelingsplan Waddengebied en de kennisagenda Wadden.

Omdat besloten is de Quick Scan te betrekken bij de eindevaluatie van de proef, wordt in deze paragraaf kort ingegaan op de uitkomsten van de proef Quick Scan.

De vraag die aan de Quick scan ten grondslag ligt luidt als volgt:

In de Waddenzee loopt momenteel de proef Droogvallen. De proef, overeengekomen tussen rijk, provincie, gemeenten en belangenorganisaties houdt kort gezegd in dat in beginsel overal drooggevallen mag worden (uitgezonderd gesloten gebieden) mits men zich aan gedragsregels houdt. Deze gedragsregels zijn er op gericht de verstoring van de natuur te minimaliseren. Volgend jaar (2006 rw) zal de proef geëvalueerd worden. Afhankelijk hiervan wordt besloten of de proef ook wordt omgezet in beleid (het officiële beleid is alleen droogvallen binnen 200 m uit de betonning van de vaargeulen). Voor de evaluatie is inzicht nodig in de mate van verstoring door droogvallen in het algemeen en in het kader van de proef in het bijzonder. Er is een achttal onderzoeksvragen geformuleerd.

Alvorens in te gaan op de onderzoeksvragen wordt in het rapport aandacht besteed aan de huidige stand van onderzoek naar de effecten van verstoring. Hierbij wordt in tegenstelling tot de vraagstelling aanvullend ook aandacht besteed aan verstoring van zeezoogdieren.

Er is goed bekend op welke afstand vogels opvliegen en ook hoe lang ze daarna verstoord zijn. De opvlieg afstanden verschillen per vogelsoort. In het algemeen vliegen grote vogels eerder (dat wil zeggen bij verstoring op grotere afstand) op. Ook zijn er verschillen tussen gebieden en seizoenen.

Voor het beleid is het vooral belangrijk te weten of verstoringen zodanige vormen aannemen dat de overleving en/of reproductie van dieren in gevaar komt en of er negatieve effecten zijn te verwachten op de (vogel) populatie.

In de afgelopen decennia is gewerkt aan het tot stand brengen van verschillende modellen. Daarnaast is sprake van belangrijke vooruitgang in empirische methoden om de effecten van verstoring te meten.

Een belangrijk discussiepunt in het verstoringsonderzoek vormt de gewinning.

Over droogvalgedrag zijn zeer weinig empirische gegevens bekend. Dat betekent dat berekeningen met behulp van een model dat de ruimtelijke spreiding van verstoring doorrekent, een sterk hypothetisch karakter dragen.

Samengevat leveren de gestelde onderzoeksvragen¹ de volgende antwoorden op.

Een grotere spreiding van boten en mensen bij laagwater is in het algemeen negatief voor vogels. Een grotere intensiteit van boten en mensen bij laagwater is in het algemeen negatief voor vogels. Verstoring van vogels tijdens laag water betekent minder foerageertijd voor die vogels. Vogels in gebieden waarnaar de verstoorde vogels uitwijken hebben ook last van de toegenomen dichtheid van vogels in dat gebied; het voedsel moet met meer vogels worden gedeeld.

Verlaagde voedselopname kan doorweken in de overlevingskansen van de individuele vogel en in een verlaagde opvetsnelheid. Dit kan vervolgens weer gevolgen hebben voor het succesvol broeden. De verstoringdruk is in het wettelijke deel van de Waddenzee hoger dan in het oostelijke deel. Dicht onder de kust is de vogeldichtheid in het algemeen hoger dan op zanderige platen. Op mosselbanken en kokkelbanken zijn de dichtheden vogels bijzonder hoog. Het effect van verstoring in de afzonderlijke gebieden is navenant.

Aan het begin en het einde van het tij zijn de effecten van verstoring groter dan bij laagwater.

Hoognoordelijke trekvogels zijn kwetsbaar in de periode dat ze in korte tijd veel vet moeten opslaan voor de rest van hun reis naar het overwinteringsgebied.

Andere vogels hebben het moeilijk tijdens het overwinteren of in de ruiperiode. Weer andere vogels hebben het moeilijk in de broedperiode wanneer ze op zoek zijn naar voedsel voor hun jongen.

De mate van verstoring wordt hoger nadat opvarenden buiten de kajuit van hun schip komen. Als ze (vervolgens) een wandeling gaan maken is de verstoring zeer groot. Met name als ze er een los lopende hond wordt meegenomen.

Cumulatieve effecten met betrekking tot verstoring zijn:

- Handkokkelvisserij (gebied is permanent onbeschikbaar voor vogels)
- Mosselzaadvisserij (gebied is permanent onbeschikbaar voor vogels en vogels die op deze locatie naar ander voedsel zoeken hebben het ook moeilijk)
- Wadlooptochten
- Bodemdaling (er is sprake van verkorting van de droogvalduur waardoor vogels minder lang voedsel kunnen zoeken)
- Defensieoefeningen
- Landgebonden recreatie (bijvoorbeeld vanaf de dijk door kwelders lopen)
- Klimaatverandering (temperatuurstijging water Waddenzee)
- Afnemende eutrofiëring
- Toename van de Japanse oester.

Een gedegen antwoord op de vragen naar effecten van verstoring door droogvallers en gedrag van droogvallers kan pas worden gegeven na nader (tijdintensief en kostbaar) onderzoek

¹ Voor de formulering van de vragen wordt verwezen naar 'Resultaten Quick Scan proef Droogvallen' d.d. 3 september 2005.